

CINISMUL SOCIAL – FACTOR MEDIATOR ÎNTRE TREBUINȚELE
PSIHOLOGICE DE BAZĂ ȘI STAREA SUBIECTIVĂ DE BINE.
REZULTATE PRELIMINARE

CĂTĂLIN MOSOIA*

Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru”,
Departamentul de Psihologie;

MARGARETA DINCĂ

Universitatea „Titu Maiorescu”, București, Facultatea de Psihologie;
Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru”,
Departamentul de Psihologie;

Abstract

The present study highlights social cynicism as a mediating factor between basic psychological needs and subjective well-being. A sample of 190 Romanian adults female and male participants aged between 18 and 60 years ($M = 40.25$; $AS = 11.16$) was investigated in a cross-sectional approach with the Basic Psychological Need Satisfaction and Frustration Scale – General Measure (Chen *et al.*, 2015), which measured the basic psychological needs for autonomy, relatedness, and competence, the Social Axioms Survey II (Leung *et al.*, 2012), which measured social cynicism, and the 5-item World Health Organization Well-Being Index, WHO-5 (1998), which measured the subjective well-being. The method used in this research was the survey, and the technique was the questionnaire. In this study, the basic psychological needs were considered independent variables, social axioms mediating variables, and subjective well-being the dependent variable. The obtained results highlight four simple mediation relations, statistically significant, where social cynicism acts as a mediating factor between basic psychological needs and subjective well-being. The study contributes to a better understanding of the importance of social axioms concerning human needs and behaviour.

Cuvinte-cheie: axiome sociale, trebuințe psihologice de bază, starea subiectivă de bine.

Keywords: social axioms, basic psychological needs, subjective well-being.

1. INTRODUCERE

Studiul de față investighează relația între trebuințele psihologice de bază, cinismul social, ca dimensiune a axiomelor sociale, și starea subiectivă de bine. Mai concret, cercetarea analizează dacă cinismul social acționează ca factor mediator între trebuințele psihologice de bază și starea subiectivă de bine.

* Doctorand în psihologie, Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru”, Casa Academiei, Calea 13 Septembrie nr. 13, 050711 București, România; E-mail: catalin.mosoia@gmail.com

Fundamentul teoretic al acestei lucrări este Teoria autodeterminării (*Self-Determination Theory*, SDT), teorie a motivației propusă de Deci și Ryan (1985; 2000) și Ryan și Deci (2000). Această teorie reprezintă un cadru general de studiu al motivației și personalității umane și are în centrul atenției tendințele naturale ale oamenilor de a se comporta într-un mod eficient și sănătos; de asemenea, teoria autodeterminării se axează și pe modul în care factorii socioculturali influențează – pozitiv, prin facilitare, sau negativ, prin subminare – voința, inițiativa și bunăstarea oamenilor, precum și calitatea activității pe care aceștia o desfășoară. Pe parcursul acestui studiu s-a acordat atenție unei subteorii a SDT numită teoria trebuințelor psihologice de bază (*Basic Psychological Needs Theory*, BPNT). În cadrul acestei subteorii se elaborează conceptul de nevoi psihologice, mai degrabă înăscute decât învățate (Deci și Ryan, 2000) și relațiile lor cu sănătatea și confortul psihologic sau bunăstarea psihologică. BPNT susține că bunăstarea psihologică și funcționarea optimă se bazează pe autonomie, competență și relaționare. Prin urmare, contextele care sprijină sau care împiedică satisfacerea acestor nevoi ar trebui să aibă impact asupra bunăstării, confortului psihologic sau stării de bine. În concordanță cu Deci și Ryan (2000), satisfacerea unei trebuințe psihologice esențiale conduce întotdeauna la urmări favorabile pentru că altfel s-ar ajunge la un enunț ilogic – satisfacerea unei nevoi esențiale conduce la rezultate nefavorabile este un enunț în afara logicii, după cum susțin Deci și Ryan (2000). Conceptul de trebuință se întâlnește în literatura de specialitate în limba engleză sub forma termenului *need*, cu forma de plural *needs*, în limba franceză, *besoin*, iar în limba română, trebuințele se întâlnesc și sub forma termenilor nevoi sau necesități (Bogdan-Tucicov *et al.*, 1981). Trebuința este un termen care se referă, în linii mari, la o stare generală finală – de exemplu, respect de sine înalt –, care este atinsă prin îndeplinirea unor obiective mai specifice, cum ar fi, a avea un loc de muncă bun sau a fi invitat la petreceri (Albarracín, Johnson și Zanna, 2005); trebuința este o necesitate fizică, cum ar fi mâncarea, apa sau aerul (Landy, 1987); trebuința este un concept de limită între fiziologic și psihic (Freud, apud Neveanu, 1977); trebuințele, prin latura lor de energizare (impuls, imbold, tendințe), reprezintă unul dintre factorii care influențează motivarea umană (Neveanu, 1977). Potrivit SDT, oamenii au trei nevoi psihologice de bază, respectiv nevoia de autonomie, nevoia de competență și nevoia de relaționare (Deci și Ryan, 2000), iar aceste trebuințe sunt „înăscute, esențiale și universale” (Ryan și Deci, 2000). Trebuințele sunt necesități universale și se manifestă indiferent de gen, cultură și timp în direcția promovării optime și împiedicarea funcționării deficitare a individului (Deci și Vansteenkiste, 2004). Trebuințele sunt considerate de Deci și Ryan (2014) necesități universale pentru bunăstare. O nevoie sau trebuință de bază, susțin Ryan și Deci (2000), fie că este de natură fiziologică sau psihologică, este o stare energizantă care, dacă este satisfăcută, conduce spre sănătate și bunăstare, dar, dacă nu este satisfăcută, contribuie la patologie și boală (Ryan și Deci, 2000). Cu toate acestea, Deci și Ryan (2000) se preocupă mai degrabă de trebuințe definite la nivel psihologic,

decât la cel fiziologic. Nevoia de competență se referă la dorința intrinsecă a indivizilor de a fi eficienți în relația pe care o au cu mediul (Deci și Vansteenkiste, 2004). Prin urmare, se referă la realizările, cunoștințele și abilitățile oamenilor; indivizii au nevoie să își dezvolte competențele pentru a avea control asupra sarcinilor care sunt importante pentru ei. Nevoia de relaționare, susțin Deci și Vansteenkiste (2004), se referă la înclinația universală de a interacționa, de a fi în legătură cu semenii și de a manifesta grijă față de alți oameni. Mai devreme sau mai târziu, într-o măsură mai mică sau mai mare, fiecare om are nevoie de ceilalți. Trebuința se referă astfel și la experimentarea de către individ a sentimentului de apartenență (Deci și Vansteenkiste, 2004). A fi autonom nu înseamnă a fi independent de ceilalți, ci mai degrabă înseamnă experimentarea unui sentiment de consimțire și de alegere atunci când se acționează, indiferent dacă acțiunile sunt inițiate independent sau răspund unei cereri din partea altor persoane (Deci și Vansteenkiste, 2004). Astfel, nevoia de autonomie se referă la trebuința individului de a simți că deține controlul asupra propriului comportament. Autonomia personală este o trăsătură de personalitate care diferențiază un individ în raport cu alții ca orientare generală în relațiile sale cu mediul fizic și social (Ryan și Deci, 2000).

Axiomele sociale sunt evaluări ale modului în care funcționează lumea (Iliescu, Dincă și Bond, 2017) sau credințe generale, non-contextuale, pe care oamenii le au ca urmare a experiențelor lor de socializare (Dincă și Iliescu, 2009). Axiomele sociale sunt credințe generalizate despre oameni, grupuri sociale, instituții sociale, mediul înconjurător sau lumea spirituală, precum și despre categorii de evenimente și fenomene din lumea socială. Aceste credințe generalizate sunt codificate sub forma unei afirmații despre relația dintre două entități sau concepte (Leung și Bond, 2002). „Lucruri bune se vor întâmpla oamenilor buni”, „Războaiele duc la distrugerea civilizației”, „Sănătatea bună duce la succesul în muncă”, „Acțiunile afirmative ajută la menținerea egalității” sunt câteva exemple de axiome sociale. Kwok Leung (1958–2015) și Michael Harris Bond, profesori la Universitatea Chineză din Hong Kong, au construit chestionarul de axiome sociale Social Axioms Survey (Leung și Bond, 1989; Leung *et al.*, 2012) cu scopul identificării dimensiunilor universale ale credințelor și al evaluării acestora la nivelul fiecărei persoane. Itemii chestionarului de axiome sociale sunt grupați în cinci categorii sau factori. Cinismul social se referă la o perspectivă negativă asupra naturii umane și a lumii sociale. Răsplata pentru efort se referă la credința potrivit căreia efortul depus, cunoașterea și planificarea atentă a activităților precum și utilizarea altor resurse vor conduce la rezultate pozitive. Complexitatea socială se referă la acele credințe potrivit cărora comportamentul oamenilor este diferit de la o situație la alta, iar problemele au soluții multiple. Controlul destinului se referă la un complex de credințe potrivit cărora evenimentele de viață sunt determinate de forțe fataliste, însă oamenii sunt capabili să prezică și să modifice soarta sau destinul prin mijloace diverse. Religiozitatea este dimensiunea axiomelor sociale care susține

credința în forțe supranaturale și în instituțiile religioase. Leung și Bond (2004) sugerează că cinismul social este în relație cu o scăzută stare de bine; de asemenea, cinismul social se află în relație pozitivă cu nevrotismul și într-o relație negativă cu agreabilitatea și extraversiunea (Leung *et al.*, 2012). Complexitatea socială este în relație pozitivă cu interesul în politică (Leung și Bond, 2004), iar religiozitatea cu agreabilitatea (Leung și Bond, 2004; Leung *et al.*, 2012). Zhou, Leung și Bond (2009) susțin că dimensiunea numită controlul destinului are legătură cu o mai bună performanță academică, iar răsplata pentru efort cu un interes ridicat pentru studiu. Relevantă pentru studiul de față este și cercetarea realizată de Bond *et al.* (2004) în 41 de culturi pe tema dimensiunilor axiomelor sociale la nivelul fiecărei comunități culturale. Ordonarea culturilor în funcție de cinismul social arată că România ocupă poziția cu numărul zece în acest clasament, ceea ce demonstrează performanțe mari pe această scală (Bond *et al.*, 2004).

Starea subiectivă de bine (SWB), definită de Diener, Lucas și Oishi (2002) ca „evaluări cognitive și emoționale pe care și le face o persoană despre propria sa viață”, este o stare interioară care se manifestă prin comportament. Cercetările asupra stării de bine sugerează că nu se poate vorbi de un singur factor determinant al SWB (Michalos, 2014); cu toate acestea, o bună sănătate mentală și relații pozitive cu cei din jur sunt condiții necesare pentru această stare de confort psihologic. Studii realizate de Costa și McCrae (1980), Diener (1996) și Emmons și Diener (1985) sugerează că unele trăsături de personalitate și o serie de factori temperamentalii sunt responsabili pentru o bună parte din variația stării de bine. Alte investigații științifice sugerează ca determinanți ai SWB relațiile sociale bune (Diener și Seligman, 2002), mediul (Diener și Seligman, 2004; Diener și Suh, 1999), locul de muncă (Diener, Nickerson, Lucas și Sandvik, 2002; Lucas, Clark, Georgellis și Diener, 2004), căsătoria (Lucas, Clark, Georgellis și Diener, 2003), vârsta (Diener și Suh, 1998), cultura (Diener, Suh, Smith și Shao, 1995) și caracteristicile individuale (Diener, Diener și Diener, 1995).

2. METODOLOGIE

2.1. SCOP ȘI IPOTEZE

Scopul studiului de față a fost investigarea rolului de mediator pe care cinismul social îl poate avea în relația dintre trebuințele psihologice de bază și starea subiectivă de bine. Astfel, s-au considerat următoarele trei ipoteze: Ipoteza 1: Cinismul social acționează ca factor mediator între satisfacerea trebuinței de competență și starea de bine. Ipoteza 2: Cinismul social acționează ca factor mediator între satisfacerea trebuinței de relaționare și starea de bine. Ipoteza 3: Cinismul social acționează ca factor mediator între satisfacerea trebuinței de autonomie și starea de bine.

2.2. INSTRUMENTE DE LUCRU

Trebuințele psihologice de bază au fost evaluate cu versiunea în limba română a instrumentului Basic Psychological Need Satisfaction and Frustration Scale – General Measure (Chen *et al.*, 2015). Această scală este formată din 24 de itemi, care dau o măsură a satisfacerii și frustrării celor trei trebuințe psihologice de bază, respectiv nevoia de autonomie, nevoia de relaționare și nevoia de competență.

Axiomele sociale au fost evaluate cu versiunea revăzută a chestionarului de axiome sociale, Social Axioms Survey II, prescurtat SAS II (Leung *et al.*, 2012). Cei 40 de itemi ai chestionarului SAS II sunt grupați în cinci factori: cinism social, răsplată pentru efort, complexitate socială, controlul destinului și religiozitate.

Starea subiectivă de bine a fost evaluată cu ajutorul Chestionarului Organizației Mondiale a Sănătății al celor cinci criterii de apreciere a stării de bine (versiunea 1998) (Psychiatric Research Unit, WHO Collaborating Center for Mental Health, 1998). Acest instrument este de tip autoraport și conține cinci itemi. Potrivit lui Michalos (2014), componentele afective și cognitive ale stării de bine pot fi evaluate prin instrumente de tip autoraport (Michalos, 2014).

2.3. PARTICIPANȚI

În acest studiu sunt prezentate rezultatele unei investigații realizate pe un eșantion de 190 adulți români, femei (66,3%) și bărbați, cu vârsta cuprinsă între 18 și 60 de ani ($M = 40,25$; $AS = 11,16$), majoritatea participanților fiind absolvenți de facultate (90,5%). Precizăm că informațiile care sunt prezentate în acest articol se referă la o analiză globală a relației dintre cinismul social, trebuințele psihologice de bază și starea subiectivă de bine. Vom prezenta strict relația cu cinismul social, indiferent de vârstă și de gen, urmând ca în articolele următoare să prezentăm modul în care cinismul social evoluează în funcție de vârstă și gen. Datele folosite în acest studiu au fost colectate în perioada 22 mai 2019 – 12 martie 2020, prin intermediul unui chestionar online realizat în Google Forms. Participanții și-au dat acordul de participare la acest studiu după ce au fost informați despre scopul cercetării și au confirmat că au vârsta peste 18 ani.

2.4. ANALIZA STATISTICĂ

Prelucrarea statistică a datelor colectate s-a realizat cu ajutorul programul IBM SPSS Statistics 24, iar testarea medierilor, cu versiunea 3.4.1 PROCESS (Hayes, 2018), instalată ca extensie în SPSS. Testarea efectului indirect, adică a efectului de mediere, s-a realizat prin folosirea unei proceduri statistice numită *bootstrap standard errors* și a intervalelor de încredere. Ipoteza de nul a fost „efectul indirect al variabilei este zero”, iar ipoteza alternativă „efectul indirect al variabilei este diferit de zero”. Astfel, dacă zero (0) s-a aflat între limitele inferioară și superioară ale intervalului de încredere – unde nivelul de încredere al

tuturor intervalelor de încredere a fost de 95% –, atunci s-a păstrat ipoteza de nul, adică nu există efect de mediere; dacă zero (0) s-a aflat în afara intervalului de încredere, atunci s-a respins ipoteza de nul, adică avem un efect de mediere semnificativ. În cadrul analizei datelor am testat modele de mediere simplă și paralelă. În testarea relațiilor de mediere simplă s-au utilizat drept variabila independentă sau predictor (X), pe rând, câte o trebuință, ca variabilă mediatorie (M) o axiomă socială și, de fiecare dată, variabila dependentă sau criteriu (Y) starea subiectivă de bine. În testarea relațiilor de mediere paralelă s-au utilizat ca mediatori toate cele cinci axiome sociale – cinismul social, răsplata pentru efort, complexitatea socială, controlul destinului și religiozitatea –, iar ca predictor, pe rând, satisfacerea trebuinței de competență, frustrarea trebuinței de competență, satisfacerea trebuinței de relaționare, frustrarea trebuinței de relaționare, satisfacerea trebuinței de autonomie și frustrarea trebuinței de autonomie.

3. REZULTATE

În urma testării efectului indirect pentru cele 30 de posibile relații de mediere simplă au rezultat opt modele semnificative din punct de vedere statistic; cu toate acestea, s-au reținut patru relații în care valoarea lui R^2 crește sub influența variabilei mediatorie. În *Tabelul nr. 1*, *Tabelul nr. 2*, *Tabelul nr. 3*, *Tabelul nr. 4* și *Tabelul nr. 5* sunt prezentați coeficienții de regresie, erorile standard, precum și alte informații despre modelele de mediere simplă și mediere paralelă.

Tabelul nr. 1.

Coeficienții de regresie (Coef.), erorile standard (SE) și alte informații despre modelul „Satisfacerea trebuinței de competență→Cinism social→Starea subiectivă de bine”.

Variabila independentă	Variabila dependentă							
	M (Cinism social)				Y (Starea subiectivă de bine)			
	Coef.	SE	p		Coef.	SE	p	
X (Satisfacerea trebuinței de competență)	a	-0,3883	0,1529	0,0119	c'	2,0958	0,4697	< 0,001
M (Cinism social)	–	–	–		b	-0,6625	0,2370	0,0057
Constant	i _M	29,1596	2,5718	< 0,0001	i _Y	40,6578	10,0904	0,0001
R ² = 0,0335				R ² = 0,0974				
F(1,188) = 6,4460, p = 0,0119				F(1,188) = 24,5881, p < 0,0001				

Potrivit datelor din *Tabelul nr. 1*, există un efect de mediere, pozitiv, semnificativ al satisfacerii trebuinței de competență asupra stării subiective de bine prin intermediul cinismului social, $ab = 0,2573$, 95% BCa CI = $[0,0305; 0,5991]$. Cu alte cuvinte, pentru fiecare creștere a unei unități a satisfacerii trebuinței de competență există o schimbare de 0,2573 unități în starea subiectivă de bine. Se observă că în acest model 9,74% din varianța stării subiective de bine este explicată de cinismul social. De asemenea, se observă că cei doi coeficienți de regresie a și b sunt negativi, dar exprimă direcția potrivită; cu alte cuvinte, pentru $a = -0,3883$, pe măsură ce satisfacerea trebuinței de competență crește, cinismul social scade, iar pentru $b = -0,6625$, pe măsură ce cinismul social crește, scade starea subiectivă de bine; conchidem că ambele relații sunt în direcția prezisă. În consecință, rezultatele analizei de mediere simplă indică faptul că satisfacerea trebuinței de competență este indirect în relație cu starea subiectivă de bine prin relația sa cu cinismul social.

Tabelul nr. 2.

Coeficienții de regresie (Coef.), erorile standard (SE) și alte informații despre modelul „Frustrarea trebuinței de competență → Cinism social → Starea subiectivă de bine”

					Variabila dependentă			
Variabila independentă	M (Cinism social)				Y (Starea subiectivă de bine)			
		Coef.	SE	p		Coef.	SE	p
X (Frustrarea trebuinței de competență)	a	0,3739	0,1311	0,0048	c'	-1,2540	0,4261	< 0,0001
M (Cinism social)		–	–	–	b	-0,6752	0,2465	0,0068
Constant	i _M	19,5946	1,0899	< 0,0001	i _Y	86,6196	5,7731	< 0,0001
R ² = 0,0502					R ² = 0,0645			
F(1,188) = 8,1370, p = 0,0048					F(1,188) = 13,3089, p = 0,0003			

Potrivit datelor din *Tabelul nr. 2*, există un efect de mediere, negativ, semnificativ al frustrării trebuinței de competență asupra stării subiective de bine prin intermediul cinismului social, $ab = -0,2525$, 95% BCa CI = $[-0,5997; -0,0403]$. Astfel, pentru fiecare creștere a unei unități a frustrării trebuinței de competență există o scădere de 0,2525 unități în starea subiectivă de bine. Se observă că în acest model 6,45% din varianța stării subiective de bine este explicată de cinismul social. În consecință, rezultatele analizei de mediere simplă indică faptul că frustrarea trebuinței de competență este indirect în relație cu starea subiectivă de bine prin relația sa cu cinismul social.

Tabelul nr. 3.

Coeficienții de regresie (Coef.), erorile standard (SE) și alte informații despre modelul „Satisfacerea trebuinței de relaționare→Cinism social→Starea subiectivă de bine”.

Variabila independentă		Variabila dependentă						
		M (Cinism social)			Y (Starea subiectivă de bine)			
		Coef.	SE	p	Coef.	SE	p	
X (Satisfacerea trebuinței de relaționare)	<i>a</i>	-0,4830	0,1540	0,0020	<i>c'</i>	2,0426	0,5018	0,0001
M (Cinism social)		–	–	–	<i>b</i>	-0,5909	0,2395	0,0145
Constant	<i>i_M</i>	30,2919	2,4369	< 0,0001	<i>i_Y</i>	42,0323	11,0323	0,0002
		<i>R</i> ² = 0,0598			<i>R</i> ² = 0,1098			
		<i>F</i> (1,188) = 9,8353, <i>p</i> = 0,0020			<i>F</i> (1,188) = 22,6713, <i>p</i> < 0,0001			

Potrivit datelor din Tabelul nr. 3, există un efect de mediere pozitiv semnificativ al satisfacerii trebuinței de relaționare asupra stării subiective de bine prin intermediul cinismului social, $ab = 0,2854$, 95% BCa CI = [0,0377;0,6514]. Astfel, pentru fiecare creștere a unei unități a satisfacerii trebuinței de relaționare există o creștere de 0,2854 de unități a stării subiective de bine. Se observă că în acest model 10,98% din varianța stării subiective de bine este explicată de cinismul social. De asemenea, se observă că cei doi coeficienți de regresie *a* și *b* sunt negativi, dar exprimă direcția potrivită; cu alte cuvinte, pentru $a = -0,4830$, pe măsură ce satisfacerea trebuinței de relaționare crește, cinismul social scade, iar pentru $b = -0,5909$, pe măsură ce cinismul social crește, scade starea subiectivă de bine; deci, ambele relații sunt în direcția prezisă. Prin urmare, rezultatele analizei de mediere simplă indică faptul că satisfacerea trebuinței de relaționare este indirect în relație cu starea subiectivă de bine prin relația sa cu cinismul social.

Tabelul nr. 4.

Coeficienții de regresie (Coef.), erorile standard (SE) și alte informații despre modelul „Satisfacerea trebuinței de autonomie→Cinism social→Starea subiectivă de bine”.

		Variabila dependentă						
		M (Cinism social)			Y (Starea subiectivă de bine)			
Variabila independentă		Coef.	SE	p		Coef.	SE	p
X (Satisfacerea trebuinței de autonomie)	a	-0,4235	0,1534	0,0063	c'	2,0828	0,5593	0,0003

4. DISCUȚII ȘI CONCLUZII

Rezultatele obținute se pot explica ținând cont de contextul social în care trăiește persoana, de societatea ambiantă, care, la momentul cercetării, poate fi funcțională sau disfuncțională. Într-o societate funcțională, legile și regulile sunt respectate, procedurile se aplică, oamenii au încredere în semenii, în instituții și autorități, iar orice comportament care se abate de la regulă este sancționat, în primul rând, de ceilalți oameni; pentru o persoană mai cinică, satisfacerea trebuinței de competență conduce la o stare subiectivă de bine mai scăzută. Într-o societate disfuncțională, așa cum este cazul societăților aflate în schimbare sau în tranziție, care se confruntă cu dificultăți economice și financiare, unde au loc dispute politice și în care se produc mișcări de stradă sau riscul protestelor este iminent, oamenii manifestă lipsă de încredere în semenii, autorități și instituții – în această situație, cinismul social are rol adaptativ și se manifestă ca un mecanism intern de adaptare a persoanei la contextul social ambiant și protejează persoana sau, după cum susțin Leung și Bond (2008), cinismul social are pentru individ valoare de supraviețuire. În acest sens, amintim studiul realizat de Rastegar (2017), care arată că axiomele sociale pot avea roluri diferite în funcție de contextul național; concret, unele credințe sociale sunt în relație cu starea de bine în Iran, dar nu în Anglia.

În concordanță cu definiția stării subiective de bine dată de Diener, Lucas și Oishi (2002), potrivit căreia starea subiectivă de bine este rezultatul unor „evaluări cognitive și emoționale pe care și le face o persoană despre propria sa viață”, susținem că starea subiectivă de bine aparține interiorității, este o trăire afectivă, o emoție pozitivă, care influențează acțiunile unei persoane. Altfel spus, starea subiectivă de bine are atât componente cognitive, cât și componente afective, emoționale, și se manifestă în exteriorul persoanei prin comportament.

Rezultatele acestui studiu evidențiază rolul de mediator pe care cinismul social îl are în relația dintre trebuințele psihologice de bază și starea subiectivă de bine. Cinismul social acționează indirect asupra relației dintre trebuințele psihologice de bază și starea de bine. În urma procedurilor specifice analizei statistice au rezultat patru modele de mediere simplă semnificative statistic. Astfel, creșterea nivelului de satisfacere a trebuinței de competență contribuie la o scădere a cinismului social, iar pe măsură ce cinismul social crește, scade starea de bine; starea subiectivă de bine scade odată cu creșterea nivelului de frustrare a trebuinței de competență; cinismul social scade odată cu creșterea nivelului de satisfacere a trebuinței de relaționare; creșterea nivelului de satisfacere a trebuinței de autonomie aduce o diminuare a cinismului social. Investigarea acțiunii simultane a celor cinci axiome sociale asupra relației între trebuințele psihologice de bază și starea subiectivă de bine a condus la testarea modelelor de mediere paralelă cu cinci mediatori. Rezultatele au indicat faptul că, dintre toate credințele sau axiomele sociale, numai cinismul social prezintă efect de mediere semnificativ între trebuințele psihologice de bază și starea subiectivă de bine.

Cu alte cuvinte, satisfacerea trebuinței de competență conduce la stare subiectivă de bine mai mare sau mai mică în funcție de nivelul mai scăzut sau mai ridicat al cinismului social al persoanei; astfel, pentru o persoană mai cinică, satisfacerea trebuinței de competență conduce la o stare subiectivă de bine mai scăzută, iar pentru o persoană mai puțin cinică, satisfacerea trebuinței de competență conduce la o stare subiectivă de bine mai mare; pentru același nivel de satisfacere a trebuinței de competență, o persoană mai cinică prezintă o stare de bine mai scăzută decât o persoană mai puțin cinică; pentru persoane cu același nivel al cinismului social, starea subiectivă de bine este mai mare sau mai mică în funcție de nivelul de satisfacere a trebuinței de competență.

Satisfacerea trebuinței de relaționare conduce la stare subiectivă de bine mai mare sau mai mică în funcție de nivelul scăzut sau ridicat al cinismului social al persoanei; astfel, pentru un același nivel de satisfacere a trebuinței de relaționare, cinismul social scăzut conduce la o stare subiectivă de bine mai mare, iar un cinism social mare conduce la o stare subiectivă de bine mai mică.

Satisfacerea trebuinței de autonomie conduce la stare subiectivă de bine mai mare sau mai mică în funcție de nivelul scăzut sau ridicat al cinismului social al persoanei; în alte cuvinte, pentru un același nivel de satisfacere al trebuinței de relaționare, cinismul social scăzut conduce la stare subiectivă de bine mai mare, iar cinismul social ridicat conduce la o stare subiectivă de bine mai mică.

Prin urmare, satisfacerea trebuinței de competență, frustrarea trebuinței de competență, satisfacerea trebuinței de relaționare și satisfacerea trebuinței de autonomie sunt indirect în relație cu starea subiectivă de bine prin relația pe care o au cu cinismul social. Altfel spus, satisfacerea trebuințelor psihologice de bază conduce la o stare subiectivă de bine mai mare sau mai mică în funcție de nivelul mai mic sau mai mare al cinismului social.

Această lucrare are în centrul atenției cinismul social, dimensiune a credințelor sau axiomelor sociale, care se referă la o perspectivă negativă asupra naturii umane și a lumii sociale. Persoanele caracterizate prin cinism social au opinii preconcepute, stereotipe despre anumite grupuri și prezintă neîncredere în instituții. Rezultatele obținute arată rolul de mediator pe care cinismul social îl are în relația cu trebuințele psihologice de bază și starea subiectivă de bine. După cunoștința noastră, la momentul derulării acestei cercetări, aceste rezultate nu se regăsesc în literatura de specialitate.

Studiul de față prezintă o serie de limitări. Astfel, natura transversală a designului de cercetare limitează generalizarea rezultatelor; în acest sens, adoptarea unui design longitudinal ar putea conduce la rezultate mai sigure din perspectiva generalizării. Ca direcții viitoare de cercetare menționăm creșterea numărului de participanți și distribuirea lor în grupuri în funcție de limba maternă sau de etnie, de exemplu, acest lucru ar permite investigarea relației de mediere din acest studiu pentru fiecare asemenea grup lingvistic.

Primit în redacție la: 17.07.2020

BIBLIOGRAFIE

1. ALBARRACIN, D., JOHNSON, B. T., ZANNA, M. P. (Coord.), *The Handbook of Attitudes*, Mahwah, New Jersey, SUA, Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers, 2005, p. 753–754.
2. BOGDAN-TUCICOV *et al.*, *Dicționar de psihologie socială*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981, p. 245–247.
3. BOND, M. H. *et al.*, *Culture-level Dimensions of Social Axioms and their Correlates Across 41 Cultures*, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, **35**, 5, 2004, p. 548–570.
4. CHEN, B. *et al.*, *Basic psychological need satisfaction, need frustration, and need strength across four cultures*, *Motivation and Emotion*, **39**, 2, 2015, p. 216–236; ResearchCentral, *Scala de Satisfacere și Frustrare a Trebuințelor Psihologice de Bază – Măsură generală*, traducere de Mosoia, C., 2019, <http://researchcentral.ro/index.php?action=listatestes&ID=512>.
5. COSTA, P. T., JR., & MCCRAE, R. R., *Influence of extraversion and neuroticism on subjective wellbeing: Happy and unhappy people*, *Journal of Personality and Social Psychology*, **38**, 1980, p. 668–678.
6. DECI, E. L., & RYAN, R. M., *The Importance of Universal Psychological Needs for Understanding Motivation in the Workplace* în GAGNÉ M. (Coord.), *The Oxford handbook of work engagement, motivation, and self-determination theory*, New York, Oxford University Press, 2014, p. 16.
7. DECI, E. L., & RYAN, R. M., *The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior*, *Psychological Inquiry*, **11**, 4, 2000, p. 227–268.
8. DECI, E. L., & RYAN, R. M., *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*, New York, Springer Science+Business Media, 1985, p. 43–175.
9. DECI, E. L., & VANSTEENKISTE, M., *Self-Determination Theory and Basic Need Satisfaction: Understanding Human Development in Positive Psychology*, Milano, Ricerche di Psicologia, **27**, 1, 2004, p. 23–40.
10. DIENER, E., *Traits can be powerful, but are not enough: Lessons from subjective well-being*, *Journal of Research in Personality*, **30**, 1996, p. 389–399.
11. DIENER, E., SELIGMAN, M. E. P., *Beyond money: Toward an economy of well-being*, *Psychological Science in the Public Interest*, **5**, 2004, p. 1–31.
12. DIENER, E., LUCAS, R. E., OISHI, S., *Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction*, în SNYDER C. R., LOPEZ S. J. (Coord.), *Handbook of positive psychology*, New York, Oxford University Press, 2002, p. 63.
13. DIENER, E., NICKERSON, C., LUCAS, R. E., SANDVIK, E., *Dispositional affect and job outcomes*, *Social Indicators Research*, **59**, 2002, p. 229–259.
14. DIENER, E., & SELIGMAN, M. E. P., *Very happy people*, *Psychological Science*, **13**, 2002, p. 81–84.
15. DIENER, E., SUH, E. M., *National differences in subjective well-being*, în KAHNEMAN, D., DIENER, E., SCHWARZ, N. (Coord.), *Well-being: The foundations of hedonic psychology*, New York, Sage, 1999.
16. DIENER, E., SUH, E. M., *Subjective well-being and age: An international analysis* în SCHAIE, K. W., LAWTON, M. P. (Coord.), *Annual review of gerontology and geriatrics*, New York, Springer, 1998.
17. DIENER, E., SUH, E. M., SMITH, H., SHAO, L., *National differences in reported subjective wellbeing: Why do they occur?*, *Social Indicators Research Special Issue: Global Report on Student Well-Being*, **34**, 1995, p. 7–32.
18. DIENER, E., DIENER, M., & DIENER, C., *Factors predicting the subjective well-being of nations*, *Journal of Personality and Social Psychology*, **69**, 1995, p. 851–864.
19. DINĂ, M., ILIESCU, D., *Linking Social Axioms with Behavioral Indicators and Personality in Romania* în LEUNG, K., BOND, M. H. (Coord.), *Psychological Aspects of Social Axioms. Understanding Global Belief Systems*, Springer Science+Business Media, LLC., 2009, p. 147.
20. EMMONS, R. A., DIENER, E., *Personality correlates of subjective well-being*, *Personality and Social Psychology Bulletin*, **11**, 1985, p. 89–97.

21. HAYES, A. F., *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis. A regression-based approach*, New York, The Guilford Press, 2018.
22. ILIESCU, D., DINCĂ, M., BOND, M. H., *The Increment of Social Axioms over Broad Personality Traits in the Prediction of Dyadic Adjustment: An Investigation Across Four Ethnic Groups*, *European Journal of Personality*, **31**, 2017, p. 630–641.
23. LANDY, F. J., *Psychology: the science of people*, Englewood Cliffs, N.J. Prentice-Hall, Inc., 1987, p. 407.
24. LEUNG, K., BOND, M. H., *Psycho-logic and eco-logic: Insights from social axiom dimensions* în VIJVER, F. V., HEMERT, D. V., POORTINGA, Y. P. (Coord.), *Individuals and cultures in multilevel analysis*, Erlbaum, 2008, p. 197–219.
25. LEUNG, K., BOND, M. H., *Social Axioms: A Model for Social Beliefs in Multi-cultural Perspective*, în ZANNA, M. P. (Coord.), *Advances in Experimental Social Psychology*, San Diego, California, Elsevier Academic Press, 2004, p. 119–197.
26. LEUNG, K., BOND, M. H., *On the empirical identification of dimensions for cross-cultural comparisons*, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, **20**, 2, 1989, p. 133–151.
27. LEUNG, K. et al., *Social Axioms: The Search for Universal Dimensions of General Beliefs about How the World Functions*, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, **33**, 2002, p. 286–302.
28. LEUNG, K. et al., *Developing and Evaluating the Social Axioms Survey in Eleven Countries: Its Relationship With the Five-Factor Model of Personality*, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, **43**, 5, 2012, p. 833–857.
29. LUCAS, R. E., CLARK, A. E., GEORGELLIS, Y., DIENER, E., *Unemployment alters the set point for life satisfaction*, *Psychological Science*, **15**, 2004, p. 8–13.
30. LUCAS, R. E., CLARK, A. E., GEORGELLIS, Y., DIENER, E., *Reexamining adaptation and the set point model of happiness: Reactions to changes in marital status*, *Journal of Personality and Social Psychology*, **84**, 3, 2003, p. 527–539.
31. MICHALOS, A. C. (Coord.), *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research*, Dordrecht, Springer Science+Business Media, 2014, p. 6438–6439.
32. NEVEANU, P. P., *Curs de psihologie generală*, București, Universitatea din București, **II**, 1977, p. 447.
33. PSYCHIATRIC RESEARCH UNIT, WHO COLLABORATING CENTRE IN MENTAL HEALTH, *Chestionarul OMS al celor 5 criterii de apreciere a stării de bine (versiunea 1998)*, Frederiksborg General Hospital, Hillerød, Danemarca. Citit de la https://www.psykiatri-regionh.dk/who-5/Documents/WHO5_Romanian.pdf
34. RASTEGAR, P., *Social Axioms as Predictors of Psychological and Subjective Well-Being in Iran and England*, University of Hertfordshire Research Archive, 2018. Citit de la <https://uhra.herts.ac.uk/handle/2299/20190>
35. RYAN, R. M., DECI, E. L., *Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being*, *American Psychologist*, **55**, 1, 2000, p. 68–78.
36. ZHOU, F., LEUNG, K., BOND, M. H., *Social axioms and achievement across cultures: The influence of reward for application and fate control*, *Learning and Individual Differences*, **19**, 2009, p. 366–371.

REZUMAT

Studiul de față evidențiază cinismul social ca factor mediator între trebuințele psihologice de bază și starea subiectivă de bine. Participanții sunt în număr de 190 de adulți români cu vârsta cuprinsă între 18 și 60 de ani ($M = 40,25$; $AS = 11,16$). Metoda utilizată în această cercetare a fost ancheta, iar tehnica a fost chestionarul. Instrumentele utilizate au fost Scala de Satisfacere și Frustrare a Trebuințelor Psihologice de Bază – Măsură generală (Chen et al., 2015), care a măsurat trebuințele de autonomie, de relaționare și de competență; Chestionarul de axiome sociale II (Leung et al., 2012), care a măsurat cinismul social, și Chestionarul Organizației Mondiale a Sănătății al celor cinci criterii

de apreciere a stării de bine (1998), care a măsurat starea subiectivă de bine. În acest studiu, trebuințele psihologice de bază au fost considerate variabile independente, axiomele sociale au fost considerate variabile mediatore, iar starea de bine a fost considerată variabila dependentă. Rezultatele obținute evidențiază patru relații de mediere simplă, semnificative statistic, unde cinismul social acționează ca factor mediator între trebuințe și starea subiectivă de bine. Studiul contribuie la o mai bună înțelegere a importanței pe care o au axiomele sociale în relație cu trebuințele și comportamentul uman.